

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ на Яна Цанкова Маринова на тема: „Методика за подобряване на физическата дееспособност при ученици от начален етап на основното образование“, по докторска програма „Физическото възпитание в образователната система“, в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...

Автор на дисертационния труд: Яна Маринова

Научен ръководител: доц. Тодор Маринов, доктор

Физическото възпитание и спорт, като задължителна учебна дисциплина, е неделима част от цялостната образователна система и осигурява интелектуалното и физическото развитие на учениците. Нейна първостепенна задача е повишаването на физическата дееспособност на децата, като основен показател за здравето и работоспособността на организма, без която изживянето в една или друга дейност е практически немислима. Промените настъпили в общественно-икономическия живот през последните години довеждат до намаляване на двигателната активност на нацията като цяло.

Изследванията в областта на физическата дееспособност при ученици от началния етап на образованието са актуални и значими, особено в контекста на увеличаващата се физическа неактивност при децата в училищна възраст. Дисертационният труд на Яна Маринова адресира пряко един от най-съществените проблеми в съвременната образователна среда – липсва ефективна двигателна дейност в учебния процес. Изборът на темата е напълно оправдан и навременен, а разработването на ефективна методика има сериозен принос за подобряване на

здравето и функционалното състояние на учениците. Работата е в синхрон с националните и международни препоръки за развитие на физическата дееспособност и предотвратяване на рисковите фактори, свързани със заседналият начин на живот.

Настоящата дисертация е закономерен резултат от дългогодишната работа на Яна Маринова, като учител по физическо възпитание и спорт, чиито интереси и познания в съответната област са безспорни. В тази връзка представеният дисертационен труд има съответната приложна стойност.

Представената дисертация е напълно в унисон с научните изисквания в областта на теорията и методиката на физическото възпитание и спорта. Дисертационният труд съдържа увод, четири основни глави, списък на използвана литература и приложения. Обемът на разработката възлиза на 158 страници плюс 19 страници приложения. Структурата е логична, подредена и отговаря на научните стандарти за докторски дисертации. Използвана е богата литературна база от 121 източника на български и чужд език. Дисертацията е онагледена с 51 фигури и 74 таблици, които илюстрират резултатите от изследването. Всеки раздел е целенасочено структуриран и води към следващия с плавна преходност.

Първа глава „Постановка на проблема“ е насочена в следните основни направления:

1. Някои закономерности в двигателното развитие на учениците в начален етап;
2. Характеристика на физическата дееспособност на учениците;
3. Особености на обучението по физическо възпитание и спорт в начален етап;
4. Възможности за подобряване на физическата дееспособност на учениците.

В тази глава от дисертацията въз основа на голям брой съвременни български и чужди литературни източници е направен задълбочен теоретичен преглед на проблема. Представени са особеностите на двигателното развитие в детска възраст, с акцент върху периода от 7 до 10 години. Авторката проследява влиянието на биологичните и социалните фактори върху физическата дееспособност и прави

съпоставка с утвърдени изследвания и авторитетни източници. Въведени са актуални данни от научната литература, включително относно последствията от обездвижването в ранна възраст и значението на физическата активност за когнитивното и психоемоционално развитие. Тук дисертантката демонстрира умения да анализира специфична информация и изразява мнението си, което е показател за задълбочено познаване на изследвания проблем. Въз основа на извършения анализ на литературни и документални източници по изследвания проблем в края на първа глава е формулирана добре обоснована работна хипотеза.

Глава втора „Цел, задачи, методика и организация на изследването“ е в обем от 10 страници и има класическа структура. Целта на дисертационния труд е ясно формулирана, а поставените четири задачи, насочват изследователската работа в посока отговаряща, коректно на темата на дисертацията. Обектът и предметът на изследването са коректни и сполучливо формулирани. Контингентът на изследване е съставен от 97 ученици от I до IV клас от 191 ОУ „Отец Паисий“, с. Железница и 202 ОУ „Христо Ботев“, с. Долни Пасарел. Съвкупността от изследвани ученици е разпределена в експериментална и контролна групи.

За постигане на поставената цел и решаване на задачите са използвани достатъчно на брой информативни и надеждни методи на изследване, като: проучване на литературни и документални източници, беседа, педагогическо наблюдение, анкетно проучване, педагогическо-преобразуващ експеримент, спортнопедагогическо тестиране за измерване на физическата дееспособност на учениците. Тестовата батерия включва общо 10 теста за оценка на двигателните способности. Методиката е аргументирана и съобразена с възрастовите особености на учениците. Авторката е проявила добър усет при подбора на тестове и физическите упражнения, които са приложени в експерименталната група.

Използвани са следните високоинформативни математико-статистически методи за обработка на данните: вариационен и сравнителен анализ. В

организацията на изследването са обособени три етапа във всеки от които са реализирани конкретни дейности от дисертационния труд.

В трета глава „Анализ на резултати“ последователно са анализирани резултатите от анкетното проучване и експерименталното изследване. Резултатите са онагледени с диаграми и таблици и са подробно анализирани. Налице е ясно обоснована взаимовръзка между прилаганата методика и подобряването на физическата дееспособност при учениците. Приложената методика е оказала по-силно въздействие върху развитието на бързината, взривната сила на горните и долните крайници, издръжливостта, ловкостта и коремните мускули. Извършена е огромна работа при интерпретацията на данните, която е коректна и много подробна.

Четвърта глава съдържа изводи и конкретни практически препоръки, които биха могли да се интегрират успешно в образователната система. Тук се вижда приносът на изследователката, както в теоретичен, така и в приложен план.

Основни приноси:

1. Разработване и апробиране на иновативна методика за подобряване на физическата дееспособност на ученици от начален етап;
2. Извеждане на практически насоки за учители по физическо възпитание и спорт относно оптималната организация на урока и използваните средства;

Моят въпрос към докторанта е следният: Какви са причините за избора на конкретните упражнения в експерименталната методика и как те се отличават по ефективност от използваните до момента стандартни упражнения в началния етап?

Голяма част от препоръките към дисертационния труд, отправени от мен по време на вътрешната защита са коригирани.

По темата на дисертационния труд докторантът представя три самостоятелни публикации, които отговарят на минималните изисквания за брой точки за придобиване на научна степен в НСА “Васил Левски”. Авторефератът е изготвен

съобразно изискванията и отразява основните и най-важни моменти от дисертационния труд. В рецензираните текстове не е констатирано плагиатство или недобросъвестно използване на текстове, резултати и анализи, без това коректно да е отразено чрез цитиране.

Заключение:

Дисертационният труд на Яна Цанкова Маринова демонстрира задълбочена изследователска работа, методологична прецизност и висока научно-приложна стойност. Извършена е голям обем работа, която съдържа научно-приложни резултати за практиката. По своя обхват и степен на анализ на получените резултати той има всички необходими елементи на завършен самостоятелен докторски труд. Считам, че той отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложението му в Националната спортна академия „Васил Левски” и му давам обща положителна оценка.

В резултат на всичко изложено до този момент с достатъчно основание предлагам на членовете на научното жури да присъдят на **Яна Цанкова Маринова образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма „Физическото възпитание в образователната система“.**

21.07.2025 г.

гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ:

/доц. Любомир Борисов, доктор/